

BLANCARD A GONORRHOEÁRÓL

Stephan Blancard (Steven Blankaert 1650–1704) holland orvos, filozófus, költő és szótáríró. Middelburgban született kereskedőcsaládban, 1674-ben Franekerben doktorált orvostanból, majd Amszterdamba költözött, ahol jól menő praxist folytatott. Számos könyvet írt anatómiai, gyógyszerészeti, kémiai, gyakorlati orvostani témákról, a himlőről és a köszvényről, leghíresebb és legmaradandóbb műve azonban mégis az Amszterdamban, 1679-ben először, majd Európa-szerte még számtalanszor kiadott *Lexicon medicum Graeco-Latinum*, az egyik első használható orvosi értelmező szótár, amelyet az orvostörténészek ma is haszonnal forgathatnak.

Az itt következő szövegrészlet azonban nem ebből a szótárból, hanem Blancardnak a nemi betegségekről írott művéből származik. A szifilisz, no meg a tripper és a kankó ebben az időben is jócskán szedte áldozatait, és – noha már korántsem fogadta olyan pokoli rémület, mint a 16. század elején – még sokáig, a 20. század fordulójáig, vagyis a Salvansan megjelenéséig egyik központi témája maradt az orvosi irodalomnak. Blancard könyve a maga korában nagy sikert aratott, mivel jellegzetesen barokk címe ellenére igen gyakorlatias mű, és sok, a nemi étellel kapcsolatos érdekes tanácsot és megjegyzést is tartalmaz – az alábbi részletre is éppen ezért esett a választásunk.

IV. fejezet.

*A gonorrhoeáról, tripperről avagy a tiszta és a tisztátalan magfolyásról*¹

1. A *Gonorrhoea virulenta*, avagy a tisztátalan magfolyás olyan nemi fertőzés, amelynek alkalmával a mag gennyel keveredve távozik, miközben bűz, fájdalom, sötét-szürke, sárga vagy zöld szín tapasztalható. Mindehhez általában a „kiduzzadó szerv” (a prosztata), vagy nők esetében a méhhüvely gyulladása, illetve a hímvessző megduzzadása társul.
2. A *Gonorrhoea simplex* esetében a matéria fehér vagy vízszerű, nem bűzös, és fájdalom vagy súlyos kór sem kíséri folyását, mivel nem tisztátalan nemi közösülésből, hanem gyakran egészséges személyekkel folytatott túl gyakori közösülésből ered. Vagy az az oka, hogy a férfi túl sok magot veszít közösülés közben, vagy pedig az, hogy túlságosan gyönge a szervezete.
3. Mindkét változatot trippernek is szokták nevezni, mert ilyenkor a húgyvezetékekből állandóan valami magszerű matéria csepereg,² ezt a csepergést-szivárgást azonban semmiféle közösülésre készítő inger vagy kéjvágy nem kíséri. Gyakori következménye viszont az égető vizelet, nem azért, mintha a vizelet lenne olyan forró, hanem mert ilyenkor a húgy a belsőleg szétmárt és megviselt hímvesszőn át távozik. Ez mindig kínos érzéseket kelt, ezért beszélnek ilyenkor égető pisiről (brennende Piss).

¹ Stephanus BLANCARD, *Die belagert- und entsetzte Venus, Das ist chirurgische Abhandlung der sogenannten Frantzosen auch Spanischen Pocken-Krenckheit, Drüppert, Sjangert, Klap-Ohren etc. [...]*, Leipzig, Gleditsch, 1689, 26–28.

² A drüppen 'csöpögni'-t jelent középfelnémetül.

Lábfürdő (francia rézmetszet, 17. sz. vége.
E. Fuchs: *Illustrierte Sittengeschichte, II. Die galante Zeit*, München, 1910, 11.)

Igaz, arra is akad példa, hogy olykor a vizelet maga is lehet égető és csípős, hiszen gonorrhoea esetén a húgyhólyag is károsodhat és begyulladhat. Ez nem csoda, hiszen ez a mérge néha nemcsak a nemzésre szolgáló szerveket, hanem az összes olyan vért is megfertőzi, amellyel a vizelet együtt halad az ereken át, és amelyből a vesék kiválasztják.

Vitathatatlan egyébiránt, hogy az erős illatú vizelet önmagában is túl sok savat tartalmaz, hiszen ha lepároljuk, só marad hátra utána. Ha aztán ezt a maradékot a retortában vizsgálat alá vetjük, kiderül, hogy *spiritus salis acidus* (hidroklórsav) állítható elő belőle.

4. Ha tehát egy egészséges férfi egy tisztátalan nővel fekszik össze, hímtagját elsősorban a nő vele érintkező nemi részei fertőzhetik meg. Olykor a méhben és a méhszájban található nedvek sokféle átható savas-sós részecskéből állnak, ilyenkor a betegséget pusztán a szag alapján is felismerhetjük. Ha azonban a részecskék egyneműek, önmaguktól nem keltenének semmilyen bűzt. Ebben az esetben a részecskékre bizonyára valami egyéb hat. Ennek valami illékony és erjesztő hatású savnak kell lennie, amely

folyamatosan hatást gyakorol az illékony alkálira. Eközben mindketten megromlanak, ami rothadást és bűzt eredményez.

Az egészséges testben a matéria³ finom, illékony sórészecskékből áll, és illata az elefántcsont-reszelék szagára emlékeztet, mert a belőle kiröppenő finom, illékony részecskék kellemesen csiklandozzák orrunkat. Ha ilyen tulajdonságokat tapasztalunk, akkor a méhben és a méhszájban található anyag teljesen egészséges. Azt azonban nem merném állítani, hogy ez a matéria minden egyes egészséges hölgy esetében ilyen kellemes illatú, mert akadnak, akiknek esetében olyan átható és sószerű, hogy alkalmasint a hímtag makkja is belesajdulhat. Igaz, ez a fájdalom nem tart soká.

Hasonló kellemetlenségre⁴ egyébként többnyire csak akkor kerül sor, ha az illető férfi még csak ritkán közösült hölgyekkel: a fájdalom oka ilyenkor ugyanis általában a hátracsúzás közben túl szűknek bizonyuló fityma. Az efféle hajó különösen akkor préselődik át nehezen a csatornán, ha az a csatorna túl szűknek bizonyul: ebben az esetben azonban nem szabad a férfinak túlságosan neheztelnie hű arájára.

³ Tudniillik a nő hüvelyváladéka.

⁴ Mármost arra, hogy a behatolás a férfinak fájdalmat okoz (a nő nem számított).